

V čelařský spolek Lužany o.s.

Přírodní podmínky v Lužanech a jeho okolí, byly a jsou příznivé pro chov včel a dávají záruky pro nadprůměrný výnos medu, který se dosahuje v České republice. Včelaření vždy souviselo se zemědělskou výrobou a bylo mnohdy hlavním zdrojem obživy a přílepkem rodinám a v neposlední době i ušlechtilým koníčkem ve volném čase. Největšími propagátory a chovateli, hlavně po stránce odborné a nositelé pokroku, byli učitelé na obecných školách a duchovní.

V 19. století kolem roku 1810 se v Lužanech ve větší míře včelařilo ve statku u Kopeckých č.p. 66, kde měli asi 100 včelstev v jednoduchých klátech. Kolem roku 1850 byl horlivým propagátorem chovu včel truhlářský mistr Josef Kracík č.p. 142. Po roce 1860 začal vyrábět nové úly z prken / džerdžonské /. Tyto úly měly na tehdejší dobu vysokou úroveň. Šířka rámků byla 29 cm. Tyto úly uspěly nejen na hospodářské výstavě v Jičíně, ale hlavně na jubilejní výstavě v Praze v roce 1891, kde získaly první cenu výstavní a čestný diplom. Mezi včelaři se vžil tehdy název tohoto úlu jako " Lužanská míra ".

V druhé polovině 19 století vznikají včelařské spolky. Vznikl i Včelařský spolek pro politický okres Jičín. Tento spolek měl na 200 členů. Lužanští včelaři byli jeho členy a byli členy velice aktivními. Tento spolek měl vlastní 21 člennou kapelu ve stejnokroji, která jezdila s členy po schůzích, které se konaly střídavě v některých obcích okresu. V Lužanech se schůze konaly na dolním konci u Křenovských v hospodě. Kapela dále hrála na včelařských plesích, na zájezdech a pod. V Lužanech patřil mezi aktivní členy kaplan p. Josef Pleštil, který byl i jednatelem spolku a p. Barkman, který od něho převzal jednatelství. V roce 1890 byl otevřen spolkový včelín v Lužanech, asi tehdy ve škole, byl však v roce 1892 přemístěn do Radimi.

Začátkem 20 století činnost Jičínského spolku v Lužanech začala ochabovat.

Proto se ujal iniciativy p. Jaroslav Kracík z Lužan a spolu s dalšími včelaři založili na ustavující schůzi, která se konala

dne 2. února 1905, nový spolek s názvem

Včelařský spolek pro Lužany a okolí.

Do spolku se připojily obce **Kamenice, Konecchlumí, Kovač, Třtěnice, Hradiško, Stříbrnice, Vrbice, Ulibice, Řehč, Dřevěnice, Studeňany, Radim, Lhán a Kumburský Újezd**. Na zakládající schůzi se sešlo 13 včelařů. Byli to včelaři z Lužan a to p. Jaroslav Kracík, Josef Hruška, Josef Reindl, Krátký, Josef Splítek, Václav Špáta, Josef Luks z Řehče, Jan Militký, Pauluš a Herbych z Kumburského Újezda, Kopecký ze Lháně, Arbes Ulibice, Sedláček Jan Studeňany.

Do funkcí byli zvoleni :

Předseda :	Jaroslav Kracík, Lužany až do r. 1939
Místopředseda :	Josef Luks, Řehč
Jednatel :	Josef Reindl, Lužany
Pokladník :	Josef Hruška, Lužany

V roce 1913 odstoupily z Lužanského spolku obce kolem Radimi a založily Včelařský spolek Radim

Co vedlo včelaře aby zakládali včelařské spolky? Byla to především touha po vzdělání ve včelařském oboru, to je poznání zákonitosti života včelstev a tím přizpůsobení jejich chovu samotnými včelaři a k tomu přispíval spolek uspořádáním odborných přednášek na toto tema. Přednášky byly hojně navštěvovány včelaři. Vliv měla i pokračující národní hrdost českého národa v tehdejší Rakousko-Uhersku, proto založení každého českého spolku bylo všemi Čechy vítáno. Dalším důvodem bylo zajišťování státních podpor pro chovatele včel, které byly různě vysoké v jednotlivých obdobích a v různých formách, přes přiděly zlevněného cukru až po samotnou finanční podporu. Nemašly význam měl i společný, organizovaný preventivní a léčebný postup proti nebezpečným chorobám a škůdcům včel. Spolková činnost spočívala i v činnosti společenské a to pořádáním včelařských bálů a zájezdů po celé republice jak po kulturních památkách, tak po včelařských provozech. Rovněž i tyto akce byly veřejností hojně navštěvovány. Aktivita spolkové činnosti byla v jednotlivých obdobích různá, byla poznamenána jak oběma světovými válkami, tak i složením výboru spolku a v neposlední řadě i samotnou členskou základnou, jejím složením a zájmům a která pak sama vytváří tlak na chod výboru a tím i celého spolku.

Počet členů a počty včelstev, které obhospodařovali se rovněž měnily a měly na ně vliv vnější podmínky vyvolané politickou situací v zemi. Na příklad počet členů během první světové války se rozrostl na 34 a po válce klesl na 10. Pokud budeme hledat důvod, který k tomu vedl, tak bychom zjistili, že důvodem byla především bída ve válečném období a veliký nedostatek cukru, který byl na přiděl. Včelaři mimo přiděl na osobu dostávali navíc i cukr na včelstva a tím se se včelami dělili.

Pro tuto část historie založení našeho spolku a to do roku 1957, bylo čerpáno z různých pramenů a zápisů.

Pro druhou polovinu let od r. 1957 máme již z každého roku a z konání jednotlivých schůzí záznamy v jednatelských knihách. Dočteme se kdo postupně vykonával funkce ve spolku.

Jsou to :

- Předsedové - do roku 1939 Kracík Jaroslav, Kašpar Jan, Mareš Antonín, Špigl Jan, Kuhn Václav, od roku 1969 Splítek Josef - Všichni z Lužan
- Místopředsedové – Horáček Jaroslav Kovač, Bulíř Josef Úlibice, Tomášek Fr. Třtěnice a Adolf Jiří Úlibice, od r.2000 Macnar J. Mlázovice
- Jednatelé - Lazák Karel, Novák, Smolík Josef, Volšička Josef, Bezvoda Jindřich, Ittner Václav Úlibice, Lukschaiter Antonín Choteč, a od r. 1978 Tomášek Miroslav
- Pokladníci - Dolenský František, Splítek Josef, Kuhn Václav, Špáta Vladimír, Zeman Jan, a od r. 2000 Špigl Jaroslav

Dále byla celá řada aktivních členů výboru a hlavně místních včelařských důvěrníků, kteří přenašeli úkoly dané výborem na jednotlivé členy.

Je třeba vyzvednout zápisy dvou jednatelů, kteří vnesli do jednatelských knih vzorovou úpravu a obsah zapsaného dění ve spolku a tím možnost dalším generacím si udělat úsudek o oné době, byli to přátelé Bezvoda Jindřich v letech 1969 - 71 a architekt Ittner Václav v letech 1972 - 77.

Od tohoto období začíná velice aktivní činnost spolku. Byla zejména zapříčiněna složením výboru, kde byli zastoupeny starší zkušení včelaři a včelaři mladí, kteří vytvořili fungující tým. Dalším stimulem v sedmdesátých letech byl nebývalý rozmach včelařství v Evropě a to velkou spotřebou medu na obyvatele, rostla cena medu na světových trzích a med byl nedostatkový. Příčinou zvýšení spotřeby medu byla propagace zdravější životosprávy, tedy i spotřeba medu. Chov včel se stával zajímavý i po stránce ekonomické. Začaly se rychle

zvyšovat stavy včelstev nejen v Evropě, ale i u nás. Členové chovali na 750 včelstev. Přibývali i mladí včelaři. Spolková činnost byla na dobré úrovni. Náš spolek byl průměrným věkem členů nejmladším v okrese. Pořádaly se včelařské přednášky, zakoupil se i mikroskop na sledování nemocí včel, každým rokem se pořádaly 1 - 2 denní zájezdy s exkurzemi po včelařských provozech a poznáním památek v republice. Uskutečnil se i zájezd do Budapešti na světový kongres včelařů spojený se světovou výstavou. Tematiku zájezdů a jejich organizaci připravoval a řídil p. Josef Kopecký, z Lužan, i když nebyl členem ani včelařem. Bylo mu však za tyto zásluhy uděleno čestné členství ve spolku. Na to aby byly finanční prostředky na tyto akce, tak se pořádál každoročně včelařský ples nejen v Lužanech ale i občas i v okolních obcích našich členů. Náš spolek byl jediný v okrese, který plesy pořádal. Mimo získávání finančních prostředků plnil ples i propagaci včelařství bohatou tombolou včelých produktů a výrobků z nich ve formě různých kosmetických přípravků, medoviny a podobně.

Další činnost, kterou spolek propagoval a podporoval pod vedením př. Jana Zemana, bylo kočování k hmyzomilným kulturám a to za úplatu. V rámci okresu jsme se v soutěži kočování umístovali na předním místě. Jak se říká na kolech bylo kolem na 175 včelstev. Kočovali tito včelaři : Zeman Jan, Tomášek Miroslav a Václav, Splítek Josef, Vik Josef, Horčíčka Karel, Truhlář Vilém.

V roce 1975 u příležitosti oslav 70 let založení spolku byl za dobrou práci náš spolek vyznamenán **Ústředním výborem svazu včelařů čestnou vlajkou.**

Nejvíce chovaných včelstev v této polovině měli včelaři v počtu cca:

V Lužanech - Kubánek Miroslav 120, Splítek Josef 75, Zeman Jan 30, Kašpar Jan 50, Špihl Jaroslav 30, Tomášek Miroslav 22, Dolenský Václav 25, Karásek Zdeněk 25,

V Kamenici - Mařátko Jiří 30, Mařátko František 30, Pilný Václav 40, Konecchlumí – Horčíčka Karel 55,

Kovač - Horáček Jaroslav 35, Prokop František 25,

Třtěnice - Tomášek František 50,

Je třeba si také připomenout, že členové spolku společně léčí a bojují se včelími chorobami a škůdci. V různých obdobích nepřítelem číslo jedna byly různé choroby a škůdci. Nejzávažnější choroba u našich včelstev byla a je nosematóza. Ze škůdců a parazitů v padesátých a šedesátých letech byla roztočková nákaza a od osmdesátých let 20. století nejzávažnější parazit ve včelstvech našich členů je Varooaza. Proti němu se musí léčit na podzim ve třech intervalech, aby se včelstvo zbavilo roztočů a nebo se snížil jejich výskyt na minimum a včelstvo mohlo podat normální snůškový výnos. Je známo, že kdyby se tato nákaza neléčila, tak včelstvo během několika let zeslábne na tolik, že s dalšími následnými chorobami uhynie a nebo v lepším případě nedá žádný med.

Bylo by možno si připomenout další události z historie spolku, ale na jedno však nelze zapomenout a to, že celá řada funkcionářů, členů výboru a včelařských důvěrníků vykonávala svou práci pro spolek zcela bezištně, za což jim patří poděkování. Zmínil jsem se již, že před třiceti lety byl náš spolek průměrným věkem členů nejmladší na okrese, průměrný věk byl 45 let. Co je ale alarmující, že za těch dalších třicet let se zvýšil průměrný věk členů o 19 let, tedy na 64 let. Tento trend není však jenom u nás ale i v jiných včelařských spolcích. Je otázkou několika let, pokud se tento neblahý trend nezastaví, zhroucení celého svazu včelařů. Je třeba se zamyslet nad budoucností včelařských spolků, jejich organizační strukturou, zda odpovídá současnému stupni vyspělé společnosti, zda budeme jenom spolkařit bez ohledu na rentabilitu chovu včel a nebo bude příliv mladých včelařů samozřejmostí a to bude dáno jediné tím, že včelařství bude ekonomicky zajímavý obor zemědělské činnosti. V nynější době situace na trhu s medem tomu však nenasvědčuje, neboť do naší republiky je dovážen velmi laciný med z Číny a Jižní Ameriky a snížil cenu

u výrobce hluboko pod rentabilitu. Přejme si aby nejvyšší představitelé svazu intenzivně a úspěšně jednali se státními orgány o chmurném vývoji včelařství v naší republice a zajistily dostatečnou státní podporu pro včelařství, abychom neskončili tak, že budeme chovat včelu jen pro její krásu a exteriér a ne pro její produkty a celkovou nenahraditelnou prospěšnost pro zatím naši krásnou přírodu. Průměrný věk včelařů nevěští nic dobrého.

V současné době má náš spolek 31 členů, kteří chovají 420 včelstev.

Nynější funkcionáři :

	Předseda	Splítek Josef,	Lužany
	Místopředseda	Macnar Jiří,	Mlázovice
	Jednatel	Tomášek Miroslav	Lužany
	Pokladník	Špigl Jaroslav	Lužany
Důvěrníci :	Lužany	Špigl Jar.	
		Dolenský Václav	
	Úlibice	Adolf Milan	
	Mlázovice	Machač Jiří	
	Konecchlumí	Horčíčka Karel	
	Kamenice	Maťátko Jiří	